

การมีอยู่ของพระเจ้าตามทัศนะของนักปรัชญาภาษา

ปรัชญาเป็นเรื่องของแนวความคิด จึงเป็นการยากที่จะกำหนดเรื่องของปรัชญาให้แน่นอนคงที่ตายตัว เพราะเหตุว่าแนวความคิดของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในสมัยระยะเริ่มแรกของปรัชญา ปัญหาเรื่องความเป็นจริง (reality) เป็นเรื่องที่นักปรัชญาให้ความสนใจและแสวงหาคำตอบ เมื่อปรัชญาอย่างเขาสู่สมัยใหม่ ความสนใจของนักปรัชญาเปลี่ยนแนวจากการค้นหาคำตอบในเรื่องของความเป็นจริงมาเป็นการแสวงหาคำตอบในเรื่องของความรู้ (knowledge) และเมื่อมาถึงสมัยปัจจุบัน อิทธิพลของวิทยาศาสตร์ครอบคลุมไปทั่ว แนวความคิดของปรัชญาจึงมีแนวโน้มไปในทางวิทยาศาสตร์ด้วย ปัญหาเรื่องความเป็นจริงในทางเมตาฟิสิกส์เป็นเรื่องที่นักปรัชญาปัจจุบันหลายคนละทิ้งสิ่งที่เป็นความจริงตามทัศนะของนักปรัชญาเหล่านี้ จะคงเป็นสิ่งที่อยู่ในขอบข่ายของประสบการณ์และความรู้ของมนุษย์ที่สามารถพิสูจน์โคสตลอดกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การมีอยู่ของพระเจ้าซึ่งเป็นความจริงสูงสุดที่เคยเชื่อกันมาจึงกลายเป็นปัญหาสำคัญที่นักปรัชญาปัจจุบันที่เป็นนักปรัชญาภาษานำมาพิจารณาและโต้เถียงหาคำตอบ

4.1 ความเป็นมาและแนวความคิดของปรัชญาภาษา

ปรัชญาภาษา (linguistic philosophy) เป็นแนวความคิดทางปรัชญาที่สืบเนื่องมาจากแนวความคิดของนักปรัชญาสำนักปฏิฐานนิยมแบบตรรกวิทยา (logical positivism) ซึ่งเกิดขึ้นจากกลุ่ม Vienna Circle ในปี ค.ศ. 1922¹ นักปรัชญาในกลุ่มนี้ประกอบไปด้วยนักปรัชญาและนักคณิตศาสตร์ที่มีความสนใจในวิธีการของวิทยาศาสตร์เป็นหลักสำคัญ เพราะ-

¹ Frederick Ferré, Language Logic & God (London and Glasgow: Collins Clear - Type Press, 1970), p. 11.

ฉะนั้น จุดมุ่งหมายอันสำคัญของนักปรัชญาสำนักปฏิฐานนิยมแบบตรรกวิทยา ก็คือการปฏิรูปแนวความคิดทางคานปรัชญาใหม่แนวโน้มนำในเรื่องของความจริงและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องของความจริง (truth) และความเป็นจริงในทางเมตาฟิสิกส์ เป็นสิ่งที่ถูกปฏิเสธโดยนักปรัชญาสำนักนี้

แนวความคิดที่เป็นหลักการอันสำคัญของปรัชญาสำนักปฏิฐานนิยมแบบตรรกวิทยาก็คือ "หลักการทดสอบ" (verification principle) ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์แนวความคิดทางวิทยาศาสตร์และทางปรัชญา นักปรัชญาสำนักปฏิฐานนิยมแบบตรรกวิทยามีความเห็นว่าคุณค่าที่ยากและปัญหาในทางปรัชญาเกิดขึ้นเนื่องมาจากการใช้ภาษา ฉะนั้นหน้าที่อันแท้จริงของปรัชญาก็คือการวิเคราะห์ภาษา² เพื่อหาความหมายอันแท้จริงของข้อความต่าง ๆ ที่เราใช้มันจะนำไปสู่ความเข้าใจในภาพ (concept) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดกลุ่มของนักปรัชญาภาษาขึ้น 2 กลุ่ม ได้แก่

ก. กลุ่มวิเคราะห์โดยการทดสอบ (Verificational Analysis)

ข. กลุ่มวิเคราะห์หน้าที่ของภาษา (Functional Analysis)

ก. กลุ่มวิเคราะห์โดยการทดสอบ นักปรัชญาภาษาในกลุ่มนี้มีความเห็นว่า "ภาษาเป็นเครื่องมือซึ่งมีหน้าที่สำคัญคือการสื่อความหมายของข้อเท็จจริงในโลกภายนอก"³ เพราะฉะนั้นหน้าที่ของภาษาก็คือการเป็นสื่อกลางเชื่อมโยง ข้อเท็จจริงที่พบจากประสบการณ์รอบตัวเรา นักปรัชญาภาษากลุ่มวิเคราะห์โดยการทดสอบ แบ่งประเภทของข้อความ (statement) ออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. ข้อความที่เราจะตัดสินได้ว่าถูกหรือผิดโดยการวิเคราะห์ดูความหมายของคำในข้อความ และความหมายนั้นเป็นสิ่งที่เรากำหนดให้ไม่ต้องอาศัยประสบการณ์ ข้อความ

²Ibid., p. 23.

³Ibid., p. 25. "Language is initially pictured as an instrument whose essential function is to make possible the communication empirical facts."

ประเภทนี้เรียกว่าข้อความวิเคราะห์ (analytic statement) ตัวอย่างเช่น "แมวคำเป็น สีส้ม" เป็นข้อความที่ภาคแสดง (predicate) รวมอยู่ในประธานของประโยคแล้ว เป็นข้อความที่ผู้ฟังสามารถจะเข้าใจได้ทันที ถ้าเราปฏิเสธข้อความประเภทนี้ ก็จะเป็นการขัดแย้งตัวเอง (self contradiction) ความจริงของประโยคหรือข้อความเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว เนื่องจากความหมายของคำในข้อความประเภทนี้เป็นสิ่งที่เรากำหนดขึ้น ข้อความประเภทข้อความวิเคราะห์จึงไม่ได้ให้ความรู้อะไรใหม่ ๆ เพิ่มเติม เป็นเพียงความสัมพันธ์ระหว่างความคิด (Relation of Ideas)⁴ เท่านั้น

2. ข้อความประเภทที่เราจะตัดสินได้ว่าถูกหรือผิดโดยการสังเกตจากประสบการณ์ ข้อความประเภทนี้เรียกว่าข้อความสังเคราะห์ (synthetic statement) เป็นข้อความที่เราสามารถทดสอบ (verify) ได้ เพราะเป็นข้อความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง (matter of fact) มีสิ่งตอบสนองตรงตามข้อความซึ่งสามารถที่จะทดสอบได้ด้วยประสบการณ์⁵

การแบ่งข้อความออกเป็นสองประเภทเช่นนี้ถือเป็นหลักการของการทดสอบ (principle of verification) ปัญหาเกิดขึ้นว่า ถ้าเราถือตามหลักการนี้อย่างเคร่งครัดแล้ว ข้อความบางอย่างที่เป็นกฎเกณฑ์โดยทั่วไป เช่น ข้อความ คนทุกคนเป็นสิ่งที่ต้องตาย จะเป็นข้อความที่สามารถทดสอบได้หรือไม่ เพราะการสังเกตคนทุกคนยอมเป็นสิ่งที่ไม่อาจทำได้ เอ. เจ. แอ (A.J. Ayer) นักปรัชญาภาษายูเซนอแนวความคิดในเรื่องหลักการของการทดสอบภาษาได้ให้คำตอบแก่ปัญหานี้ว่า หลักของการทดสอบนั้นแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ให้ความหมายแข็ง (strong sense) และระดับที่ให้ความหมายอ่อน (weak sense)⁶ ข้อความที่สามารถพิสูจน์ได้ในระดับความหมายแข็ง ได้แก่ข้อความที่เราสามารถสังเกตได้ทุกหน่วยจากประสบการณ์ ส่วนข้อความที่พิสูจน์ได้ในระดับความหมายอ่อนเป็นข้อความที่สามารถ

⁴Ibid., p. 29.

⁵Loc. cit.

⁶A.J. Ayer, Language Truth and Logic (New York: Dover Publications, Inc., 1952), pp. 8-9.

พิสูจน์ได้เพียงบางหน่วย ผลจึงเป็นได้แต่เพียงการคาดหวังว่าน่าจะเป็นไปได้ (probability) นอกจากจะแบ่งข้อความออกเป็นระดับแล้ว ยังอาจแบ่งออกได้เป็นสองแบบคือ แบบหลักการและแบบปฏิบัติ ข้อความแบบปฏิบัติมีลักษณะ เช่นเดียวกับข้อความที่เราสามารถทดสอบได้ในระดับความหมายเชิง คือทดสอบได้จากประสบการณ์ ส่วนข้อความในทางหลักการหมายถึงข้อความที่ถือว่ามีความหมายแต่ทดสอบไม่ได้ เนื่องจากเราไม่อาจนำตัวเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ เช่นข้อความ "มีภูเขาหลายลูกอยู่บนดวงจันทร์" ซึ่งแน่นอนว่าเราไม่มีโอกาสที่จะขึ้นไปสังเกตภูเขาได้ทั้งหมดในดวงจันทร์ แต่ข้อความนี้ถือว่าทดสอบได้ในแง่ของหลักการ ซึ่งไม่อาจใช้ประสบการณ์สังเกตได้หมดทุกหน่วยของสิ่งที่ข้อความกล่าวถึง ความจริงของประโยคจึงเป็นได้แต่เพียงการคาดหวังว่าน่าจะเป็นไปได้เช่นกัน

ข. คุณวิเคราะห์หน้าที่ของภาษา มีความเห็นว่า "ภาษาเป็นผลผลิตที่ซับซ้อนของสังคมที่มีกฎเกณฑ์ในการใช้มากมาย"⁷ และถือว่าภาษาเป็นความจริงทางธรรมชาติ (natural growth) ของมนุษย์⁸ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นคู่กับความ เป็นมนุษย์ คำ (word) ต่าง ๆ โดยตัวของมันเองแล้ว เป็นสิ่งที่ไม่มี ความหมาย จะมีความหมายก็ต่อเมื่อมนุษย์เรานำเอามาใช้โดยให้กฎเกณฑ์แก่ภาษาขึ้น มนุษย์กับภาษา เป็นสิ่งที่เป็นส่วนประกอบของกันและกัน แต่กฎเกณฑ์และวิธีการใช้ภาษาของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด วิทเจนสไตน์ (Ludwig Wittgenstein) นักปรัชญาภาษาศาสตร์สำคัญผู้หนึ่งได้อธิบายคุณสมบัติของภาษาไว้ดังนี้ "ภาษาของเราสามารถที่จะพิจารณาได้เสมือนเมืองโบราณที่เต็มไปด้วยถนนหนทางและสี่แยกจำนวนมาก บ้านเก่าและใหม่ รวมทั้งบ้านในสมัยต่าง ๆ และสิ่งเหล่านี้ถูกล้อมรอบด้วยเมืองใหญ่ที่"

⁷Ibid., p. 95. "Language is a complex social product with many legitimate uses."

⁸Ibid., p. 91.

ประกอบด้วยถนนที่เป็นระเบียบและบ้านที่เป็นแบบเดียวกันหมด"⁹

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษานั้น สามารถที่จะใช้ไต่หลายแบบ ไม่เจาะจงตายตัวเหมือนเช่นกลุ่มวิเคราะห์โดยการทดสอบ หน้าที่ของปรัชญาจึงอยู่ที่การวิเคราะห์ดูว่าใช้ภาษาอย่างไรจึงจะถูกตอง ความหมายของภาษาที่ใช้สามารถที่จะทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจอย่างไร หลักการในการที่จะวิเคราะห์ดูว่าความหมายของภาษาเป็นที่เข้าใจได้หรือไม่ และเป็นการใช้ภาษาที่ถูกตองเพียงไรนั้น มีอยู่ 2 ประการคือ¹⁰

ประการแรก ข้อความที่สามารถเป็นที่เข้าใจได้ด้วยการเห็นตัวอย่างจากสิ่งที่ยูฟังเคยมีประสบการณ์ เช่น การกล่าววาทะหลายสิ่งแดง เราสามารถที่จะนำเอาสิ่งอื่นที่มีสีแดงมาให้เห็น เพื่อที่ผู้ฟังจะสามารถคิดและเข้าใจได้ว่าคอกกุกหลายที่เป็นสีแดง จะมีสีเช่นเดียวกับของตัวอย่างที่นำมาให้ดู ข้อความใด ๆ ที่กล่าวออกมาแล้วสามารถที่จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้แม้จะไม่โดยตรงทันที แต่เป็นการเข้าใจได้จากตัวอย่างเปรียบเทียบก็ถือว่าเป็นการใช้ภาษาที่ถูกตองและมีความหมาย

ประการที่สอง ข้อความที่สามารถเป็นที่เข้าใจได้ด้วยการสมมุติความหมายเฉพาะในกลุ่มของสังคม เช่น ในกลุ่มของสังคมหนึ่งกำหนดไว้ว่าข้อความ "ข้าพเจ้าขอเปิดการสัมมนา" มีความหมายเท่ากับให้เริ่มต้นการสัมมนาได้ ซึ่งความหมายของข้อความนี้เป็นสิ่งที่สังคมกำหนดและยอมรับเป็นกฎเกณฑ์ที่เข้าใจกันในสถานการณ์ของพิธีการเช่นนั้น ข้อความที่ใช้นั้นมีความหมายวาทะอย่างไร

⁹Ibid., p. 92. "Our language can be seen as an accient city: a maze of little streets and squares, of old and new houses, and of house with additions from various periods; and this surrounded by a multitude of new boroughs with straight regular streets and uniform houses."

¹⁰Ibid., pp. 98-102.

โดยสรุปแล้ว แมื่อนักปรัชญากลุ่มวิเคราะห์หน้าที่ของภาษาดูเหมือนว่าภาษาเป็นเครื่องมือของมนุษย์ แต่พิจารณาว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ภาษาเป็นสิ่งที่มีความหมายได้ด้วยการที่สังคมเป็นผู้กำหนด เมื่อเป็นเช่นนี้ความหมายของภาษาย่อมจะต้องเกี่ยวข้องกับและอยู่ภายใต้ขอบเขตประสบการณ์ของมนุษย์ แม้วากลุ่มวิเคราะห์หน้าที่ของภาษาจะยอมรับว่าภาษาอาจมีความหมายได้แตกต่างกันแล้วแต่สำหรับกลุ่มสังคมของมนุษย์หรือของแต่ละบุคคล ความสำคัญอยู่ที่ว่าผู้ใช้ภาษาจะต้องสามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ตามหลักเกณฑ์สองประการตามที่กล่าวมาแล้ว

4.2 สรุปแนวความคิดของปรัชญาภาษา

จากแนวความคิดและหลักเกณฑ์ของนักปรัชญาภาษาทั้งสองกลุ่มที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาษา ชี้ให้เห็นลักษณะร่วมกันของแนวความคิดก็คือ ความหมายของภาษาที่มนุษย์ใช้จะต้องเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ มีข้อเท็จจริงตรงตามความหมายของภาษา หน้าที่ของภาษาอยู่ที่การยืนยันหรือปฏิเสธข้อเท็จจริง เมื่อนำแนวความคิดและหลักเกณฑ์ของนักปรัชญาภาษามาใช้กับข้อความในแบบเทววิทยา (theological statement) ปัญหาเรื่องความขัดแย้งจึงเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะเหตุว่าข้อความในแบบเทววิทยาหรือข้อความในศาสนานั้น เป็นข้อความที่กล่าวถึงพระเจ้า อันเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์

4.3 การวิเคราะห์ข้อความที่เกี่ยวกับพระเจ้า

สิ่งสำคัญประการแรกที่จะต้องพิจารณาก็คือ ลักษณะของการใช้คำว่าพระเจ้า นักปรัชญาภาษามีความเห็นว่าการใช้คำว่าพระเจ้านั้นมี 2 แบบ คือ¹¹

- ก. การใช้คำว่าพระเจ้าแบบเทพนิยาย
- ข. การใช้คำว่าพระเจ้าแบบเมตาฟิสิกส์

¹¹A.J. Ayer, Logical Positivism (New York: The Free Press, 1959), pp. 66-67.

การใช้คำว่าพระเจ้าในแบบเทพนิยายนั้น เป็นการสร้างพระเจ้าจากภาษา ผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายได้เพียงแค่อัจฉินนากรเอาเองจากความคิดของคน ความหมายที่ได้อาจไม่ใช่ความหมายที่แท้จริง เป็นแต่เพียงการนำเอาพระเจ้าไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่นกรรกล่าว่า "พระเจ้าเป็นผู้บันดาลให้เกิดพายุ" ผู้ฟังสามารถที่จะเข้าใจได้แต่เพียงว่าพายุนั้นหมายถึงอะไรมีลักษณะเช่นไร แต่พระเจ้านั้นเป็นสิ่งที่ไม้อาจเข้าใจความหมายหรือเกิดความคิดขึ้นแต่อย่างไร ส่วนการใช้คำว่าพระเจ้าในแบบเมตาฟิสิกส์นั้น เป็นการใช้ภาษาในลักษณะที่คลุมเครือ และไม่แสดงให้เห็นมโนภาพแต่ประการใดเช่นกัน กรรกล่าว่า "พระเจ้าเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์" เป็นข้อความที่ไม่อาจตีความและเข้าใจได้ กรรนาป (Rudolf Carnap) นักปรัชญาภาษาลอการิกคนหนึ่งอธิบายไว้ว่า คำที่มีความหมายนั้นจะต้องเป็นคำที่บ่งถึงมโนภาพ หรือแสดงให้เห็นถึงมโนภาพ ถ้าคำใดมีลักษณะเหมือนจะแสดงถึงมโนภาพ แต่อธิบายไม่ได้แล้ว คำนั้นก็จะเป็นคำที่ไร้ความหมาย¹² เพราะฉะนั้นคำว่าพระเจ้า ซึ่งนักปรัชญาคริสเตียนให้คำอธิบายว่าเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์ จึงเป็นคำที่ไร้ความหมายตามเหตุผลดังกล่าวและเป็นการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง

4.3.1 สถานะของคำว่าพระเจ้าในประโยค เมื่อนำคำว่าพระเจ้ามาใช้ในประโยค สิ่งที่จะต้องพิจารณารูปแบบของไวยากรณ์ก็คือ คำว่าพระเจ้ามีสถานะอย่างไรในประโยคหรือข้อความนั้น มีสถานะเป็นวิสามานยนาม (proper name) หรือเป็นคำนามโดยทั่วไป (general term) ข้อความส่วนใหญ่ในศาสนาคริสต์เมื่อกล่าวถึงพระเจ้าจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

ผู้ทรงอำนาจ พระเจ้า, ทนกำเนิดแห่งความดีทั้งปวง, ข้าพระองค์ขออ้อนวอนต่อพระองค์ให้ทรงโปรดประทานพรแก่พระมารดาเราราชินีเอลิซาเบธ.....
ผู้ทรงอำนาจและนิรันดร์ พระเจ้า, พระองค์คือผู้ที่ทรงบันดาลสิ่ง

มหัศจรรย์

¹²

Ibid., p. 61.

ผู้ทรงอำนาจและเปี่ยมด้วยพระกรุณา พระเจ้า, ราววัล (จาก พระองค์) ทำให้ข้าพระองค์ผู้ขอสัตย์ถวายการรับใช้แด่พระองค์อย่างแท้จริง"¹³

ลักษณะของกริซาคำว่า พระเจ้า ในข้อความที่ยกมากล่าว คำว่าพระเจ้าไม่ได้มีสถานะเป็นวิสามานยนาม แต่มีสถานะเป็นคำนามโดยทั่วไป และเมื่อพิจารณารวมทั้งประโยคแล้ว ความหมายของประโยคมีลักษณะเป็นคำบรรยาย หรือเป็นภาคแสดงมากกว่าที่จะมีความหมายที่ชี้ให้เห็นว่า คำว่าพระเจ้าเป็นวิสามานยนาม เพราะเหตุว่าในประโยคมีคำว่า ผู้ทรงอำนาจ (Almighty) และนิรันดร (Everlasting) อยู่หน้าหน้าคำว่าพระเจ้า ซึ่งวิสามานยนามจะมีคำอื่นมานำหน้าไม่ได้ เช่น ถ้า ก. เป็นวิสามานยนาม ก็หมายความว่า ก. เป็นชื่อเฉพาะของสิ่งหนึ่งสิ่งใด สิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาก็คือ ความแตกต่างระหว่างคำที่เป็นชื่อกับคำที่เป็นภาคแสดง ชื่อเป็นคำที่เราใช้เรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ภาคแสดงนั้นเป็นส่วนที่เรานำมาอธิบายหรือขยายชื่อ เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างชื่อกับสิ่งที่ถูกเรียกชื่อ และความสัมพันธ์ระหว่างภาคแสดงกับสิ่งที่ถูกเรียกชื่อจึงแตกต่างกัน¹⁴ นักปรัชญาสมัยปัจจุบันชื่อ พี. ที. กิช (P.T. Geach) ได้อธิบายเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างชื่อกับภาคแสดงว่า ชื่อนั้นเป็นสิ่งที่มีความหมายบริบูรณ์ในตัวเอง แต่ในทางตรงกันข้าม ภาคแสดงนั้นไม่มีความหมายในตัวเอง ต้องขึ้นอยู่กับประธานของประโยค ภาคแสดงจะมีความหมายที่สมบูรณ์ต่อเมื่อ

¹³Book of Common Prayer, quoted in Michael Durrant, The Logical Status of God (London: The Macmillan Press Ltd., 1973), p. 2. "Almighty God, the fountain of all goodness, we humbly beseech thee to bless Elizabeth the queen mother... (iv) a prayer for the Royal Family at Evening Prayer; Almighty and Everlasting God, who alone workest great marvels... (v) a prayer for the Clergy and people at Evening Prayer; Almighty and merciful God, of whose only gift it cometh that they faithful people do unto thee true and laudable service...(vi) Collect for Trainity XIII."

¹⁴Ibid., p. 4.

อยู่ในรูปของข้อความ (proposition) นอกจากนี้ภาคแสดงนั้นใช้บอกถึงลักษณะของสิ่งทั้งหลาย แต่ไม่ได้ออกถึงความเป็นจริงของสิ่งเหล่านั้น นักปรัชญาส่วนใหญ่ใช้คำว่าพระเจ้าในลักษณะที่ปนกันทั้งสองแบบ คือในแบบของข้อเฉพาะและภาคแสดง ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ตามเหตุผลทางไวยากรณ์¹⁵ ข้อความที่แสดงให้เห็นถึงการใช้คำว่าพระเจ้าในลักษณะของทั้งสองแบบคือ เป็นทั้งข้อเฉพาะและภาคแสดงใดแกข้อความคั่งที่ยกมาเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้

เพราะเหตุว่าประธานในเบื้องต้นของข้อความแบบเทววิทยา
ตามความรู้สึกของผู้ที่ไม่เชื่อเป็นสิ่งที่ไร้สาระ ตามความรู้สึกของ
ผู้ที่มีความเชื่อเป็น วัตถุภวาระ ข้อความที่เกี่ยวกับพระองค์ ไม่
อาจเป็นสิ่งอื่นใดใด นอกจากเป็นข้อความที่ขอยืมจากโลกที่เรา
รู้จักคุ้นเคยโดยตรงมากกว่า (การที่จะรู้จักพระองค์)

พระเจ้าของผู้ที่มีความเชื่อ เป็นพระเจ้าที่เปิดเผยตนเอง
พระเจ้าของเหตุผลบริสุทธิ์ ...¹⁶

คำว่าพระองค์ (He) ในข้อความแรกกล่าวถึงพระเจ้าในแบบของวิสามานยนาม และคำว่า พระเจ้าที่เปิดเผยตนเอง ในข้อความที่สองเป็นการใช้ในแบบของภาคแสดง คือมีคำว่าเปิดเผยตนเองนำหน้าคำว่าพระเจ้า ผลที่ได้รับก็คือเราไม่อาจได้ความหมายที่ชัดเจนแต่อย่างใดเกี่ยวกับพระเจ้า ลักษณะของวิสามานยนามนั้นเราใช้กับวัตถุหรือบุคคลที่เราสามารถเข้าใจได้ เช่นคำว่า เพลโต เป็นวิสามานยนามที่หมายถึงนักปรัชญากรีกเมื่อสองพันปีมาแล้ว แต่ในกรณีของพระเจ้าเราไม่อาจที่จะรู้ได้เลยว่าเป็นข้อเฉพาะของสิ่งใด แม้ว่าใน

¹⁵ P.T. Geach, Reference and Generality, quoted in ibid., p. 5.

¹⁶ Austin Farrer, Examination of Theological Belief, quoted in ibid., p. 8. "Because the primary subject of theological statements is, according to unbelievers, preposterous and, according to believers, 'transcendent', the statements about Him can not be anything but parables borrowed from the world of our more direct acquaintance... The God about whom and to whom believers speak is the self revealing God: The 'God of pure reason'."

ในคำอธิบายของนักปรัชญาคริสเตียนจะกล่าวว่าพระเจ้าเป็น "สามบุคคลในสารสิ่งเดียว"¹⁷ แต่เราก็ไม่อาจรู้วาทสารในที่นี้คืออะไร โดยสรุปแล้วคำว่าพระเจ้าไม่อาจใช้ในแบบของ วิสามานยนามใดเนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ในการที่เราจะกล่าวว่าพระเจ้าเป็นสิ่งที่ทรงอำนาจนิรันดร์ และเปี่ยมด้วยพระเมตตา นั่น เราต้องสามารถที่จะอธิบายหรือชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่า สิ่งที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นอย่างไร
2. ถ้าพระเจ้าเป็นวิสามานยนาม เราจะต้องสามารถที่จะให้ความกระจ่างได้ว่า สิ่งที่เป็นเจ้าของชื่อเฉพาะ มีลักษณะรายละเอียดอย่างไรบ้าง
3. ลักษณะสำคัญของวิสามานยนาม คือไม่อาจมีคำอื่นนำมาหน้าได้
4. วิสามานยนาม เป็นคำที่จะต้องอยู่ในตำแหน่งประธานของข้อความ ไม่อาจที่จะอยู่ในตำแหน่งของภาคแสดงใด จากข้อความ "จีซัส ไครส คือพระเจ้า"¹⁸ คำว่าพระเจ้า อยู่ในตำแหน่งของภาคแสดง
5. วิสามานยนาม เป็นชื่อที่ใช้เรียกคนหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ฉะนั้นจะต้องมีสิ่งที่ตอบสนองการอ้างถึงหรือตอบสนองตรงตามชื่อนั้น เช่น ดอกกุหลาบ เป็นชื่อเฉพาะของดอกไม้ชนิดหนึ่งที่มีความงามและมีกลิ่นหอม มีสิ่งที่เป็นดอกกุหลาบจริงตรงตามชื่อ ถึงแม้ว่าในขณะที่พูดถึง จะไม่มีดอกกุหลาบจริง ๆ อยู่ แต่ผู้ฟังก็สามารถนึกภาพและเข้าใจได้ แต่ในกรณีของพระเจ้า ผู้ฟังไม่อาจที่จะเข้าใจความหมายหรือนึกภาพสิ่งใดได้เลย
6. การยอมรับว่า พระเจ้าเป็นวิสามานยนามเท่ากับเป็นการปฏิเสธว่า เทววิทยาไม่เป็นศาสตร์ เพราะเหตุว่า ศาสตร์ (science) เป็นเรื่องที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่เป็นส่วนย่อย แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่มีลักษณะเป็นสากล

¹⁷Ibid., p. 11. "God is said to be three persons in one substance."

¹⁸Ibid., p. 18. "Jesus christ is God."

จึงสรุปได้ว่าพระเจ้า ไม่เป็นวิสามานยนาม ฉะนั้นเมื่อกล่าวว่าพระเจ้าเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด รูปแบบของข้อความจึงไม่อาจมีความหมายเช่นเดียวกับข้อความอื่นที่มีประธานและภาคแสดง เพราะเราไม่สามารถที่จะให้รายละเอียดและเข้าใจได้ว่า พระเจ้ามีความหมายอย่างไร

4.3.2 การพิจารณาในเชิงตรรกวิทยา

การพิจารณาในเชิงตรรกวิทยาในที่นี้จะพิจารณาอย่างกว้าง ๆ ในเรื่องของประโยคทั่วไป (proposition) กับการมีอยู่ (existence) และรูปแบบของการอ้างเหตุผล (argument)

ค. ประโยคทั่วไปกับการมีอยู่

เบอร์ทรันด์ รัสเซลล์ (Bertrand Russell) ให้ความเห็นไว้ประการหนึ่งว่า ความผิดพลาดอย่างหนึ่งของปรัชญาในปัจจุบันก็คือการเข้าใจสับสนในเรื่องของประโยค (proposition) และฟังก์ชันของประโยค (propositional function)¹⁹ เพราะฉะนั้นการที่เราจะสามารถเข้าใจข้อความที่เกี่ยวกับพระเจ้าได้นั้น จึงจำเป็นที่เราจะต้องทำความเข้าใจในเรื่องของประโยคและฟังก์ชันของประโยคเสียก่อน คำจำกัดความหรือความหมายของคำว่าฟังก์ชันของประโยคก็คือ

"ข้อความธรรมดาใด ๆ ก็ตามที่ประกอบไปด้วยส่วนสำคัญที่ยังไม่ได้กำหนดหรือส่วนสำคัญหลายประการที่ยังไม่ได้กำหนด และข้อความเหล่านี้จะกลายเป็นประโยคในทันทีที่สำคัญซึ่งยังไม่ได้กำหนด ถูกกำหนดขึ้น"²⁰ ตัวอย่างเช่น ข้อความ

¹⁹John Hick and Arthur Mc. Gill, The many - Faced Argument (London: Lowe & Brydone Ltd., 1968), p. 222.

²⁰Ibid., p. 221. "A propositional function is simply any expression containing an undetermined constituent, or several undetermined constituents, and becoming a proposition as soon as the undetermined constituents are determined."

ก. เป็นมนุษย์ เป็นฟังก์ชันของประโยค ถ้าเรานำสิ่งใดมาแทนค่าของ ก. เช่น นายแดง ก็จะได้ประโยคออกมาว่า 'นายแดงเป็นมนุษย์' เพราะฉะนั้นฟังก์ชันของประโยค จึงเป็นสิ่งที่ ไม่มีความหมายแต่อย่างใด เป็นเสมือนสูตรทางคณิตศาสตร์ ซึ่งจะมีความหมายก็ต่อเมื่อเรา แทนค่าลงไป และสิ่งสำคัญที่เราจะต้องทำความเข้าใจก็คือ ค่าของประโยค ซึ่งมีความเป็นไปได้ (possibility) อยู่ 3 ประการคือ

1. จำเป็น (necessary) ได้แกขอความที่จะต้องเป็นจริงเสมอ เช่น ถ้า ก. เป็นมนุษย์ ก. เป็นสิ่งที่ต้องตาย

2. เป็นไปได้ (possible) ได้แกขอความที่อาจเป็นจริงในบางครั้ง เช่น ก. เป็นมนุษย์

3. เป็นไปไม่ได้ (impossible) ได้แกขอความที่ไม่อาจเป็นจริงได้เลย เช่น ก. เป็นสัตว์ประหลาด

ตามความเห็นของนักปรัชญาภาษา เช่น รัชเชล ถือว่าค่าจำเป็น เป็นไปได้และ เป็นไปไม่ได้ทั้ง 3 ค่านี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของฟังก์ชันของประโยค ไม่ใช่คุณสมบัติของ ประโยค คุณสมบัติของประโยคมีเพียง 2 ประการ คือจริงหรือเท็จ เป็นเรื่องของการยืนยัน หรือปฏิเสธข้อเท็จจริงบางประการ เช่น ประโยค "มีกุหลาบสีแดง" ค่าของประโยคนี้จริงก็ ต่อเมื่อเราสามารถทดสอบได้ว่ามีข้อเท็จจริง คือดอกกุหลาบที่เป็นสีแดงตรงตามข้อความนี้ และจะมีค่าเป็นเท็จ เมื่อผลของการทดสอบออกมาตรงกันข้ามคือปราศจากข้อเท็จจริงตรงตาม ที่ข้อความยืนยัน ส่วนเรื่องของฟังก์ชันนั้นไม่ได้เป็นการยืนยันหรือปฏิเสธสิ่งใด บอกให้เรา รู้แต่เพียงว่าถ้าเรานำสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาแทนค่าแล้ว จะเป็นไปได้ หรือเป็นไปไม่ได้ดังตัวอย่าง เช่น ข้อความ 'คนทุกคนเป็นสิ่งที่ต้องตาย' ข้อความนี้ไม่ได้บอกแก่เราว่ามีคนอยู่ หรือคน เป็นสิ่งที่มีอยู่ แต่บอกเราให้รู้ว่า ถ้านำสิ่งใดมาแทนค่าของคำว่า "คน" แล้ว ค่าที่ได้ ออกมาย่อมเป็นจริงเสมอ (จำเป็น) พิจารณาจากตัวอย่างต่อไปนี้คือ

คนทุกคนเป็นสิ่งที่ต้องตาย

โสคราตีส เป็นคน

โสคราตีส เป็นสิ่งที่ต้องตาย

เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ต่อไปนี้

ให้	c_x	=	ช	เป็นคน
	c_y	=	ช	เป็นสิ่งที่ต้องตาย
	ส	=	โสคราตีส์	
(ข)	$[c_x \supset c_y]$	=	คนทุกคนเป็นสิ่งที่ต้องตาย	
	คิส	=	โสคราตีส์เป็นคน	
	คิส	=	โสคราตีส์เป็นสิ่งที่ต้องตาย	

หรือจากข้อความ "คนบางคนเป็นนักศึกษา" ข้อความนี้ก็^๖เป็นฟังก์ชันของประโยคที่ไม่ได้ให้ความหมายแก่เราว่า "มีนักศึกษาอยู่" นอกแต่เพียงว่าถาเรานำสิ่งใดมาแทนค่าของคำว่าคนบางคน แล้ว ค่าของประโยคที่ได้ออกมาเป็นไปได้ เช่น "สามารถเป็นนักศึกษา" เป็นต้น

จากความแตกต่างระหว่างประโยคและฟังก์ชันของประโยคตามที่กล่าวมา เมื่อเรา^๖ย้อนมาพิจารณาข้อความ "พระเจ้ามีอยู่อย่างจำเป็น" แล้วจะเห็นว่าข้อความนี้ไม่อาจถือว่าเป็นฟังก์ชันของประโยค เหตุผลประการแรกก็คือ คำว่า พระเจ้า ไม่ใช่คำนามธรรมดาทั่วไป (common name) ที่เราจะใส่ฟังก์ชันใดเหมือนเช่น c_x ขณะเดียวกันพระเจ้าก็ไม่เป็นวิสามานยนาม เหตุผลประการที่สองเราไม่อาจถือว่าข้อความ "พระเจ้ามีอยู่อย่างจำเป็น" เป็นประโยค (proposition) ที่แท้จริงได้ เนื่องจากขาดข้อเท็จจริงที่จะยืนยันให้เห็นถึงความจริงหรือเท็จของประโยค และเป็นข้อความที่ไม่นำไปสู่ฟังก์ชันใด ๆ เพราะฉะนั้นข้อความพระเจ้ามีอยู่อย่างจำเป็นจึงเป็นการใช้ภาษาที่ผิดซึ่งเกิดจากความเข้าใจไม่ดีพอระหว่างคุณสมบัติของประโยคและฟังก์ชันของประโยค

ส่วนความหมายของคำว่า การมีอยู่ พิจารณาได้ 2 แบบ คือ^{๒๑} แบบแรกหมายถึงการมีอยู่ของสิ่งทั้งหลายที่ปรากฏตามธรรมชาติ คือเป็นสิ่งที่กินที่มีขนาดและเกี่ยวข้องกับเวลา

²¹ Rem B. Edwards, Reason and Religion (New York: Harcourt Brace Jovanovich, Inc., 1972), pp. 220-221.

แบบที่สอง การมีอยู่เป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของฟังก์ชันของประโยคที่บอกให้เราทราบว่า
 ค่าของประโยคที่ได้ออกมานั้นจะต้องเป็นจริงอย่างน้อยในโอกาสหนึ่ง ถ้ามีสิ่งตอบสนองตรง
 ตามมโนภาพนั้น เช่น การกล่าวว่า "มีสิ่งที่เป็น ก. และสิ่งที่เป็น ก. นั้นเป็นมนุษย์" ไม่อาจ
 ที่จะเป็นจริงได้ในแบบของคำจำกัดความหรือในแบบของสิ่งที่เกิดก่อนประสบการณ์²² หมาย
 ความว่าการมีอยู่จะต้องเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของมนุษย์เสมอ และเนื่องจากการมีอยู่ไม่
 ได้เป็นสิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของคำจำกัดความ แต่มีหน้าที่เป็นเพียงการยืนยันความเป็นจริงที่
 ตรงกับมโนภาพ เพราะฉะนั้นการมีอยู่จึงไม่ใช่ภาคแสดงที่แท้จริง (real predicate)
 การกล่าวว่า "พระเจ้ามีอยู่" คำว่ามีอยู่ในข้อความนี้ไม่ได้เพิ่มมโนภาพอะไรใหม่ให้แก่อุพิ
 ที่จะเข้าใจได้เลย ข้อความนี้จะมีความหมายและเป็นจริง ผู้ฟังสามารถเข้าใจเกิดมโนภาพ
 ได้ก็ต่อเมื่อมีสิ่งตอบสนองตรงตามข้อความนี้โดยผ่านประสบการณ์ของมนุษย์

ข. รูปแบบของการอ้างเหตุผล

การอ้างเหตุผล (argument) ใด ๆ ในทางตรรกวิทยาจะต้องเป็น
 ข้อความที่สามารถกลับกันได้²³ เช่นข้อความ $\frac{ก}{ข}$ ถ้าการอ้างเหตุผลนี้สมเหตุสมผลแล้ว การ
 ยืนยัน ก. ก็จะเท่ากับการยืนยัน ข. และ ข. ควย เพราะเหตุว่าขอสรุป ค. เกิดจาก ก. และ
 ข. ซึ่งจะเห็นได้ชัด เมื่อเราแทนค่าของ ก, ข และ ค.

ก. = มนุษย์เป็นสิ่งที่ต้องตาย (เป็นความจริงตามธรรมชาติที่ทุกคน
 ยอมรับ)

ข. = นายแดงเป็นคน

เพราะฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า

ค. = นายแดงเป็นสิ่งที่ต้องตาย

²² Ibid., p. 213.

²³ J.C. Smart, The Existence of God; New Essays in Philosophi-
 cal Theology, ed. Antony Flew & Alasdair MacIntyre (Lonson:
 S C M. Press, Ltd., 1969), p. 30.

แต่จากข้อความที่จะยกมากล่าวต่อไปนี้จะพบว่ามีความผิดพลาดไปจากตัวอย่างแรกคือ

ก. ไม่มีสิ่งใดสามารถมาสู่การมีอยู่ได้นอกจากผ่านการกระทำของสิ่งที่มีอยู่ก่อนหรือภาวะที่มีอยู่ก่อน

ข. โลกมีการเริ่มต้นในเวลา

เพราะฉะนั้น เราจึงสรุปได้ว่า

ค. โลกมาสู่การมีอยู่ได้โดยผ่านการกระทำของสิ่งที่มีอยู่ก่อนหรือภาวะที่มีอยู่ก่อน²⁴

ถ้าการอ้างเหตุผลดังกล่าวนี้สมเหตุสมผลแล้ว จะต้องมีความหมายเท่ากับการอ้างเหตุผลในรูปแบบใหม่ดังต่อไปนี้ คือ

ให้ (ไม่ - ก) = โลกไม่ได้มาสู่การมีอยู่ได้โดยผ่านการกระทำของสิ่งที่มีอยู่ก่อนหรือภาวะที่มีอยู่ก่อน

(ไม่ - ก) = บางสิ่งสามารถมาสู่การมีอยู่ได้นอกเหนือจากการผ่านการกระทำของสิ่งที่มีอยู่ก่อนหรือภาวะที่มีอยู่ก่อน

(ไม่ - ข) = โลกไม่มีการเริ่มต้นในเวลา

เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ได้ดังนี้คือ

ถ้า $\frac{ก}{ข}$ สมเหตุสมผลแล้ว

$\frac{ไม่ - ก}{ข}$ และ $\frac{ไม่ - ก}{ก}$ จะต้องสมเหตุสมผลด้วย²⁵

$\frac{ไม่ - ก}{ไม่ - ข}$

²⁴Ibid., pp. 97-98. "P = Nothing can come into existence except through the activity of some previously existing thing or being Q = the world had a beginning in time R = The world comes into existence through the activity of some previously existing thing or being."

²⁵Ibid., p. 31.

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการอ้างเหตุผลในเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้าตามรูปแบบของตรรกวิทยาคง
 ทักลามาไม่เหมาะสม แมวารูปแบบของการอ้างเหตุผลอาจจะสมเหตุสมผล แต่ข้อความ
 ในข้อเสนอ (premises) และข้อสรุป (conclusion) จะมีลักษณะคลุมเครือไม่ชัดเจนพอ
 แก่ความเข้าใจ

4.4 ความผิดพลาดของข้อความแบบเทววิทยา

จากการวิเคราะห์ความหมายของคำว่าพระเจ้า รูปแบบของการอ้างเหตุผลและการ
 ใช้ข้อความต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระเจ้า นักปรัชญาภาษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าข้อความที่เกี่ยว
 กับพระเจ้าเหล่านั้น เป็นความผิดพลาดของข้อความแบบเทววิทยา ซึ่งพอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้
 คือ

→ 4.4.1 ข้อความที่กล่าวถึงพระเจ้ามีลักษณะขัดแย้งตัวเอง การขัดแย้งกันเห็นได้ชัด
 จากความเป็นจริงที่พบในโลกแห่งประสบการณ์ และจากการใช้คำ ประการแรกการกล่าวว่า
 พระเจ้าทรงเป็นความดีอันสูงสุด เป็นศัพท์เฉพาะที่มีอำนาจเหนือสิ่งทั้งหลาย จะพบว่าจากสภาพ
 ของความเป็นจริงในโลกมนุษย์นั้นประกอบไปด้วยความดี และความชั่วร้าย (evil) ถ้าถือว่า
 พระเจ้าเป็นสิ่งที่มีความอำนาจเหนือทุกสิ่งแล้ว ความชั่วไม่ควรที่จะมีอยู่ในโลกมนุษย์ การกล่าว
 ว่าพระเจ้ามี่อยู่และความชั่วมีอยู่ย่อมเป็นสิ่งขัดแย้งกัน²⁶

ประการที่สองลักษณะของการขัดแย้งกันนั้นเกิดจากการใช้คำโดยพิจารณาได้
 จากความสัมพันธ์กันระหว่างคำว่า ความจำเป็น (necessity) และการมีอยู่ (existence)
 ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่แตกต่างและวิธีการใช้ต่างกัน ความจำเป็นนั้นเป็นลักษณะของข้อความ
 วิเคราะห์ที่เป็นฟังก์ชันของประโยค ส่วนคำว่า การมีอยู่เป็นลักษณะของข้อความสังเคราะห์ที่เรา
 สามารถทดสอบและพิสูจน์ได้ด้วยประสบการณ์ ความแตกต่างกันระหว่างเนื้อหาของคำว่า การมี

²⁶ Frederick Ferré, Language Logic & God (London and Glasgow:
 Collins Clear-Type Press, 1970), pp. 50-51.

อยู่ และจำเป็นนั้นเช่นเดียวกับความแตกต่างระหว่างคำว่าวงกลม และคำว่ารูปสี่เหลี่ยม
 ฉะนั้น เมื่อนำเอาคำทั้งสองมารวมกันเป็น การมีอยู่อย่างจำเป็น จึงเป็นข้อความที่ปราศจาก
 ความหมายเช่นเดียวกับการกล่าวว่ วงกลมสี่เหลี่ยม²⁷

4.4.2 ข้อความที่เกี่ยวกับพระเจ้ามีลักษณะเป็นการเลียงข้อโต้แย้ง ในขณะที่เรา
 ทดสอบข้อความที่เกี่ยวกับพระเจ้า เราไม่อาจที่จะหาคำอธิบายหรือการยืนยันที่ชัดเจนที่จะ
 สามารถทำให้ผู้ฟังสามารถที่จะเข้าใจถึงการมีอยู่ของพระเจ้าได้ แอนโทนี ฟลู (Antony
 Flew) ศาสตราจารย์ทางปรัชญาสมัยปัจจุบันแห่งอังกฤษได้อธิบายถึงลักษณะของการเลียงข้อ
 โต้แย้งด้วยการเล่านิทานเปรียบเทียบเขียนไว้ในบทความชื่อ Theological Falsification
 ว่า มีชายสองคนเดินผ่านเข้าไปในบริเวณป่าที่มีดอกไม้บานสะพรั่ง ชายคนที่ 1 กล่าวว่า
 "คงมีผู้ดูแลรักษาต้นไม้เหล่านี้จึงดูงามตา" ชายคนที่ 2 กล่าวว่า "ไม่มีผู้ดูแล ต้นไม้มีสภาพ
 เป็นเช่นนั้นเองโดยธรรมชาติ" ผลจากการโต้แย้งนำไปสู่การพนันเพื่อพิสูจน์ โดยที่ชายทั้ง
 สองเฝ้ารออยู่จนค่ำ ก็ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดมาดูแลสวน

ชายคนที่ 1 "สงสัยว่าผู้ดูแลสวนคงจะเป็นมนุษย์ลองหนที่ เราไม่อาจมองเห็น
 ตัวได้"

ชายคนที่ 2 "ถ้าเช่นนั้นเราลองลวดหนามแล้วให้สุนัขเฝ้า ถ้าเป็นมนุษย์
 ลองหนจะต้องคิดลวดหนาม และสุนัขยอมไต่กลิ่น"

ชายคนที่ 1 "ผู้ดูแลสวนอาจมีร่างกายพิเศษไม่คิดลวดหนามได้"

ลักษณะของการโต้ตอบในเรื่องนิทานนี้เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการเลียงข้อโต้แย้งมากกว่า
 ที่จะให้คำอธิบายดังข้อเท็จจริงอย่างกระจ่างชัด ซึ่ง แอนโทนี ฟลู กล่าวว่าข้อความในแบบ
 เทววิทยาก็มีลักษณะเช่นนี้²⁸ โดยทั่วไปนั้นเราอาจพิจารณาประโยคออกได้เป็น 2 ประเภท

²⁷Ibid., p. 55.

²⁸Antony Flew & Alasdair MacIntyre, op. cit., p. 97.

ใหญ่ ๆ คือ ประโยคที่ยืนยันข้อเท็จจริง (assertion) และประโยคอธิบาย (explanation)²⁹ ประโยคยืนยันจะต้องเป็นประโยคที่บอกแก่เราว่าสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างไร ไม่ใช่เป็นอย่างอื่น เช่น "มาเป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง" ส่วนประโยคอธิบายใดแก่ประโยคที่บอกให้เรารู้ว่าเหตุใดสิ่งหนึ่งจึงเกิดขึ้น และเป็นเช่นนั้น เช่น น้ำเคือกเมื่ออุณหภูมิ 100 องศาเซนติเกรด หลักการที่จะนำมาพิจารณาว่าประโยคใดเป็นประโยคที่ยืนยันหรือไม่นั้นพิจารณาว่า ถ้าเป็นประโยคยืนยันแล้ว "จะต้องจำเป็นอย่างยิ่งที่มีความหมายเท่ากับการปฏิเสธ ของการปฏิเสธของการยืนยันนั้น"³⁰ เช่น ข้อความ "กุหลาบสีแดง" ย่อมมีความหมายเท่ากับการกล่าวว่า "ไม่ใช่สีว่ากุหลาบนั้นไม่เป็นสีแดง" หรือเขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ว่า ก = A (A) ผลก็คือการยืนยันว่ากุหลาบสีแดง

ลักษณะของข้อความในทฤษฎีภาษาส่วนใหญ่มีลักษณะที่เหมือนว่าเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง เช่น ข้อความ พระเจ้ามีแผนการ พระเจ้าสร้างโลก พระเจ้ารักมนุษย์ เสมือนหนึ่งบิคากริกบุตร ซึ่งข้อความเหล่านี้เมื่อวิเคราะห์หุถึงที่สุดแล้วไม่ได้ให้ข้อเท็จจริงอย่างไร เป็นเพียงข้อความที่แสดงออกถึงความปรารถนา หรือเป็นลักษณะของคำอุทาน³¹

→ 4.4.3 ข้อความที่กล่าวถึงพระเจ้าเป็นการใช้การเปรียบเทียบที่ผิด ลักษณะอีกประการหนึ่งที่เป็นเหตุผลแสดงให้เห็นว่าข้อความในแบบทฤษฎีภาษาเป็นข้อความที่ไร้ความหมายก็คือ การกล่าวว่าพระเจ้าเป็นสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ แต่ขณะเดียวกันกลับใช้ภาษาของมนุษย์ซึ่งจำกัดอยู่ในธรรมชาติและประสบการณ์ อธิบายถึงพระเจ้าซึ่งยอมไม่อาจที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ความหมายของข้อความในแบบทฤษฎีภาษา จึงมีลักษณะเป็นเรื่องของความหมายทางอารมณ์ (emotive meaning) มากกว่าที่จะมีความหมายในแบบข้อเท็จจริง (factual meaning)³² ขอบเขตข้อความแบบทฤษฎีภาษาเป็นเรื่องของการปลอบใจ การ

²⁹Ibid., p. 106.

³⁰Ibid., p. 98. "Necessarily equivalent to a denial of the negation of that assertion."

³¹Ibid., 97.

³²Frederick Ferre', op. cit., p. 59.

ข่มใจ ไม่อาจนำมากล่าวในลักษณะของข้อเท็จจริงได้

๖ 4.5 ความไม่สมเหตุสมผลของวิธีการพิสูจน์ทั้งสามแบบ

เมื่อได้วิเคราะห์การใช้ภาษาแบบทเววิททยา และข้อความที่กล่าวถึงพระเจ้าแล้ว นักปรัชญาภาษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าข้อความแบบทเววิททยาเป็นข้อความที่ไร้ความหมายและไร้สาระ รวมทั้งการอ้างเหตุผลทั้งสามแบบ คือแบบสัจวิทยา แบบจักรวาลวิทยา และแบบอันตวิทยา ก็มีลักษณะของความไม่สมเหตุสมผลไปด้วย โดยพิจารณาตามลำดับได้ดังนี้

4.5.1 ความไม่สมเหตุสมผลของวิธีการพิสูจน์แบบสัจวิทยา วิธีการพิสูจน์แบบสัจวิทยาเป็นการอ้างเหตุผลจากมโนภาพของสิ่งที่สมมุติ หรือจากแนวความคิดไปสู่การมีอยู่ นักปรัชญาภาษามีความเห็นว่า วิธีการพิสูจน์โดยการอ้างเหตุผลในแบบนี้เป็นเพียงการพิสูจน์โดยวิธีนำไปสู่การขัดแย้ง (reductio-ad-absurdum)³³ ซึ่งวิธีการเช่นนี้เป็นวิธีการที่ใช้ในเรื่องของคณิตศาสตร์ แม้ว่า เดการ์ต (Descartes) จะนำเอาวิธีการพิสูจน์ดังกล่าวนี้มาใช้ในเรื่องการมีอยู่ของพระเจ้า ก็เป็นไปในลักษณะที่ไม่สมเหตุสมผล เดการ์ตอธิบายว่า ในทางคณิตศาสตร์เราสามารถที่จะอนุมาน (deduce) หลาย ๆ สิ่งได้โดยความคิดที่มีอยู่ก่อนประสบการณ์ (purely a priori)³⁴ ตัวอย่างเช่น เราอาจนึกถึงภาพของรูปสามเหลี่ยมได้โดยที่ไม่ได้มีรูปสามเหลี่ยมที่ปรากฏจริง ๆ และในขณะที่เรานึกถึงภาพของรูปสามเหลี่ยมนั้น คุณสมบัติของรูปสามเหลี่ยมคือ "มุมสามมุมรวมกันเท่ากับสองมุมฉาก" และ "ด้านที่ยาวที่สุดใดก็ตามที่รองรับมุมที่ใหญ่ที่สุด" ย่อมจะต้องรวมอยู่ในรูปสามเหลี่ยมที่เกิดขึ้นในความคิดของเราด้วย คุณสมบัติของรูปสามเหลี่ยมดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่เป็นอิสระไม่ขึ้นอยู่กับความคิดของเรา เดการ์ตสรุปว่า ลักษณะที่คุณสมบัติของรูปสามเหลี่ยมรวมอยู่ในรูปสามเหลี่ยมที่เกิดขึ้นในความคิดของเรา ก็เช่นเดียวกับลักษณะที่การมีอยู่รวมอยู่ในความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่มี

³³ Antony Flew and Alasdair MacIntyre, *op. cit.*, p. 31.

³⁴ *Ibid.*, p. 33.

ภาวะสมบูรณ์ (perfect Being) คือพระเจ้า³⁵ เพราะฉะนั้นยอมเป็นการขัดแย้งตัวเอง ถ้าเราจะกล่าวว่าพระเจ้าไม่มีอยู่ เหมือนเช่นการกล่าวว่ามีสามมุมของรูปสามเหลี่ยมรวมกันแล้วไม่เท่ากับสองมุมฉาก การมีอยู่เป็นสาระัตถะของพระเจ้าเช่นเดียวกับการที่คุณสมบัติของรูปสามเหลี่ยมไม่อาจแยกออกจากมโนภาพของรูปสามเหลี่ยมใดด้วยการอ้างเหตุผลแบบนี้ เดการ์ต สรุปว่าพระเจ้ามีอยู่อย่างจำเป็น (necessarily exists) ซึ่งนักปรัชญาภาษาถือว่าเป็นการสรุปที่ผิดพลาด การมีอยู่ไม่ใช่คุณสมบัติ พิจารณาจากข้อความต่อไปนี้จะพบว่า เมื่อเรากล่าวว่า "เสือเชื่องค้ำราม" เป็นข้อความที่เราพูดเกี่ยวกับ เสือ คุณสมบัติของคือการค้ำราม แต่ถาเรากล่าวว่า "เสือเชื่องเป็นสิ่งที่มีอยู่" จะมีความหมายเท่ากับการพูดว่า "มีเสือเชื่องอยู่" ความผิดพลาดที่สำคัญของวิธีการพิสูจน์แบบสัจวิทยาการคือการใช้คำว่า การมีอยู่ ในลักษณะของคุณสมบัติที่นำเราออกจากโลกของมโนภาพ โลกแห่งความคิด ซึ่งเราไม่อาจที่จะพิสูจน์หรือทดสอบให้เห็นจริงตามนั้นได้ การปฏิเสธว่าพระเจ้าเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่ จึงไม่ใช่การขัดแย้งตัวเองที่เป็นเหตุเป็นผล³⁶

นอกจากนี้ยังเป็นความเข้าใจผิดของเดการ์ตที่ถือว่าเราสามารถที่จะอนุมานคุณสมบัติของรูปสามเหลี่ยมได้จากคำจำกัดความ โดยความจริงแล้วตัวของคำจำกัดความของรูปสามเหลี่ยมเอง เราไม่อาจที่จะอนุมานอะไรได้เลย เราสามารถที่จะอนุมานความสำคัญและบทสรุปใดก็ตามเมื่อนำเอาคำจำกัดความมาประกอบกับทฤษฎีเรขาคณิต และทดสอบออกมาให้เห็นจริง เรื่องของคณิตศาสตร์เป็นเรื่องของสัญลักษณ์ มวลบท และกฎเกณฑ์ที่แน่นอน แต่เรื่องของมโนภาพเป็นเรื่องของสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ วิธีการทางเรขาคณิตจึงไม่ใช่แบบอย่างที่ดีในการที่จะนำมาพิสูจน์การมีอยู่ที่เป็นจริง

4.5.2 ความไม่สมเหตุสมผลของวิธีการพิสูจน์ในแบบจักรวาลวิทยา วิธีการพิสูจน์ในแบบจักรวาลวิทยาจะมีลักษณะใกล้เคียงความสมเหตุสมผลมากกว่าแบบสัจวิทยา ด้วยเหตุ

³⁵ Loc. cit.

³⁶ Ibid., p. 34.

ที่การพิสูจน์ในแบบจักรวาลวิทยานั้นเริ่มต้นจากสิ่งที่มีอยู่ในโลกแห่งประสบการณ์รอบตัวเรา ประกอบด้วยข้อเสนอที่เป็นข้อเท็จจริงใดแก่ "บางสิ่งมีอยู่"³⁷ แม้ว่าข้อความนี้จะมีลักษณะที่เป็นนามธรรม แต่ก็เป็นข้อความที่มีข้อเท็จจริง แต่เมื่อพิจารณาไปถึงที่สุดแล้วจะพบว่า ความผิดพลาดของการอ้างเหตุผลในแบบจักรวาลวิทยานั้น อยู่ตรงที่การสรุปว่า พระเจ้าเป็น สิ่งที่มีภาวะจำเป็นอย่าง เป็นเหตุเป็นผล คำว่า "จำเป็น" เป็นภาคแสดงของประโยคไม่ใช่ ภาคแสดงของสิ่ง (things) สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจก็คือความแตกต่างระหว่างชนิดของ ประโยค ประโยคที่มีลักษณะจำเป็นอย่าง เป็นเหตุเป็นผลนั้น ได้แก่ประโยคที่เป็นกฎเกณฑ์ เป็นความจริงที่เรายอมรับ เป็นความสัมพันธ์ของแนวความคิดที่ใดสรุปเป็นกฎเกณฑ์สากล เช่น ข้อความ "สองรวมกับสามจะเท่ากับห้า" ข้อความนี้เป็นความจริงทางคณิตศาสตร์ที่เป็นหลักสากล แต่ประโยคชนิดที่กล่าวถึงการมีอยู่ของสิ่งทั้งหลาย (existential proposition) นั้น เราตัดสินความถูกหรือผิดของประโยคได้จากความเป็นจริง ฉะนั้น เมื่อวิธีพิสูจน์ในแบบจักรวาลวิทยาสรุปว่า พระเจ้ามีอยู่อย่างจำเป็น จึงเป็นการใช้ภาษาที่ผิดพลาด และขาดความเข้าใจคือพอในลักษณะของการใช้ประโยคและข้อความ ทำให้ขาดความหมายและข้อเท็จจริง

4.5.3 ความไม่สมเหตุสมผลของวิธีการพิสูจน์แบบกันตวิทยา วิธีการพิสูจน์แบบอันตวิทยาต้องการชี้ให้เห็นว่าการที่สิ่งทั้งหลายในโลกมนุษย์มีสภาวะอย่างที่เป็นอยู่ได้นั้น เนื่องมาจากการจัดระเบียบของจักรวาล โดยสิ่งที่มีภาวะสมบูรณ์สูงสุด คือพระเจ้า หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ พระเจ้าเป็นผู้สร้างและวางระเบียบไว้ให้แก่โลกมนุษย์ สิ่งทั้งหลายจึงมีสภาวะอย่างที่เป็นอยู่ ซึ่งเราสามารถพบเห็นได้ นักปรัชญาปัจจุบันมีความเห็นว่าการพิสูจน์ในแบบอันตวิทยาขาดน้ำหนักของเหตุผล และความรูทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่สามารถที่จะให้คำตอบลงกลางความเชื่อของวิธีการพิสูจน์ในแบบนี้ได้ เป็นต้นว่า ทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน

(Charles Darwin) ให้คำอธิบายอย่างกระจ่างชัดถึงความเป็นมาและวิวัฒนาการและลำดับชั้นของสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ในโลกมนุษย์ นอกจากนี้จักรวาลหรือโลกของมนุษย์เราก็ไม่ได้มีความกลมกลืนกันเสมอไป เป็นคนว่าความทุกข์ยากและความชั่วร้ายเป็นสิ่งที่อยู่ในโลกมนุษย์ ซึ่งทำให้เกิดการคัดค้านกับข้อความที่กล่าววว่าพระเจ้าเปี่ยมด้วยความรักและเป็นสัตบุรุษ คังไคกล่าวมาแล้ว นักปรัชญาภาษาจึงสรุปว่าจากการมีอยู่ของสิ่งทั้งหลายในโลกมนุษย์ และความเป็นไปได้ชีวิตที่เราพบไม่อาจทำให้เราสามารถเข้าใจโลกการมีอยู่ของพระเจ้าได้แต่อย่างไร³⁸

4.6 สรุปทัศนะของนักปรัชญาภาษา

นักปรัชญาภาษาดำเนินคิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่วิชาการทางวิทยาศาสตร์กำลังเจริญแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับ แนวความคิด หลักการ และความเชื่อของนักปรัชญาพวกนี้จึงมีแนวโน้มไปในวิธีการทางวิทยาศาสตร์ด้วย ปัญหาของความเป็นจริงในแบบเมตาฟิสิกส์เป็นต้นเหตุของการโต้แย้งที่หาข้อสรุปไม่ได้ และไม่ทำให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ความเป็นจริงจะต้องเป็นสิ่งที่อยู่ในโลกของประสบการณ์อยู่ในขอบข่ายของการทดสอบและพิสูจน์ให้เห็นจริง ภาษาซึ่งเป็นเครื่องมือของมนุษย์ที่ใช้สำหรับสื่อความหมายระหว่างข้อเท็จจริงในโลกแห่งประสบการณ์รอบตัวเรา จะต้องเป็นภาษาที่มีความหมายซึ่งมนุษย์เป็นผู้กำหนด วางกฎเกณฑ์และวิธีการที่จะทดสอบให้เห็นจริงได้ ด้วยเหตุนี้เมื่อนำเอาเรื่องพระเจ้าซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์เหนือธรรมชาติ และผูกพันอยู่กับความเชื่อและศรัทธามาพิจารณา จึงกลายเป็นสิ่งที่ไม่อาจทดสอบและพิสูจน์ได้ตามแนวทางของนักปรัชญาสมัยใหม่ ผลสรุปที่ได้ก็คือ พระเจ้าเป็นเพียงความคิดฝันของมนุษย์ และข้อความทั้งหลายที่กล่าวถึงพระเจ้าเป็นการใช้ภาษาที่ผิด ปราศจากความหมาย ข้อเท็จจริงเป็นเพียงข้อความที่แสดงออกถึงอารมณ์ของมนุษย์ อย่างไรก็ตามนักปรัชญาภาษาไม่ได้ปฏิเสธอย่างเด็ดขาดว่าพระเจ้าเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่ แต่ทราบได้ที่ผู้นับถือพระเจ้าไม่อาจให้เหตุผลและทดสอบให้เห็นจริงถึงความหมายของประโยคที่กล่าวถึงการมีอยู่ของพระเจ้าได้อย่างสมเหตุสมผลแล้ว การมีอยู่ของพระเจ้าก็เป็นสิ่งที่ถูกปฏิเสธตลอดไป

³⁸ Ibid., pp. 41-44.